

.10.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö

STM095:00/2018

Valtiovarainministeriön lausunto tupakkalain muuttamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa tupakkalain muuttamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta. Esitys liittyy tupakkatuotteiden jäljitettävyyttä ja turvaominaisuuksia koskevaan järjestelmään, joka perustuu Euroopan unionin sääntelyyn. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin osaltaan täytäntöön tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten turvaominaisuuksia koskeva komission täytäntöönpanopäätös.

Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Kunnalle kuuluvan valvontatehtävän laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi tupakkalain mukaan nykyisin kunnalle kuuluvaa valvontatehtävää uudella ilmoitusvelvollisuudella. Lakiin lisättäisiin uusi 100 a § (Vaatus turvaominaisuuden korvaamisesta tai muuttamisesta), jonka mukaan kunnan olisi ilmoitettava heti Valviralle, jos se epäilee tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen turvaominaisuuden aitoustekijän koskemattomuuden vaarantuneen.

Viranomaisten toimintaan aiheutuvia vaikutuksia koskevassa esityksen alajakossessa 4.2 todetaan, että kunnalla on jo nyt yleinen toimivalta valvoa tupakkalain noudattamista alueellaan eikä esityksessä ehdotettu ilmoitusvelvollisuus olisi merkittävä uusi tehtävä kunnalle. Esityksessä ei ole arvioitu tarkemmin tämän uuden kunnille asetettavan tehtävän toiminnallisia, taloudellisia ja muita vaikutuksia. Perustuslain 121 §:n mukaan kunnille voidaan antaa uusia tehtäviä vain lailla. Annettaessa kunnille uusia tehtäviä on edellä mainitun säännöksen mukaan lisäksi huolehdittava ns. rahoitusperiaatteen toteutumisesta. Periaate tarkoittaa, että jos kunnille annetaan uusia tehtäviä, on samassa yhteydessä lisäksi osoitettava kunnille riittävä rahoitus niiden hoitamiseen.

Edellä todettujen seikkojen johdosta valtiovarainministeriö katsoo, että esityksen vaikutusarviota tulee jatkovalmistelussa täydentää kunnille annettavaa uutta tehtävää koskevalla tarkemmalla toiminnallisella ja taloudellisella arviolla. Jos tehdyn arvion perusteella osoittautuu, että esityksestä aiheutuu kunnille lisäkustannuksia, tulee esityksessä myös kuvata, kuinka lisäkustannusten rahoitus on tarkoitus järjestää (vrt. PeVL 26/2017 vp, s. 22-23).

Esitys tulee tarvittaessa käsitellä kuntalain (410/2015) 11 §:ssä tarkoitetussa valtion ja kuntien neuvottelumenettelyssä.

Riippuvuus muista esityksistä

Esityksen riippuvuutta muista esityksistä koskevassa jaksossa 6 todetaan seuraavaa: "Esityksessä ehdotetaan tehtäviä kunnille ja Valviralle. Samanaikaisesti tämän hallituksen esityksen kanssa eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 14/2018 vp), jossa ehdotetaan, että tupakkalain mukaiset kuntien tehtävät siirrettäisiin maakunnille ja tupakkalain mukaiset Valviran tehtävät puolestaan Valtion lupa- ja valvontavirastolle. Jos viimeksi mainitussa hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset hyväksytään, myös nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetut tehtävät tulisi säätää kunnan sijaan maakunnalle ja Valviran sijaan Valtion lupa- ja valvontavirastolle." Tupakkalain muutos ehdotetaan tulemaan voimaan 20.5.2019. Sen sijaan yllä mainittuun hallituksen esitykseen HE 14/2018 vp sisältyvät lait on ehdotettu pääosin tuleviksi voimaan 1.1.2021.

Edellä todettuun liittyen valtiovarainministeriö huomauttaa, että em. voimaantuloajankohtien ajallisten eroavuuksien johdosta tulee hallituksen esityksestä HE 14/2018 vp aiheutuvat muutokset tupakkalakiin toteuttaa viimeistään vuoden 2020 aikana erillisellä hallituksen esityksellä niin, että ne voivat tulla voimaan 1.1.2021. Esityksen kyseistä jaksoa saattaisi olla tarpeen täsmentää ja selkeyttää tämän mukaisesti.

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten pakolliset merkinnät

Tupakkalain 32 §:n 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten pakollisista merkinnöistä. Esityksen mukaan säännöksen nojalla annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetus, jolla säädettäisiin muun ohella turvaominaisuuden sijoittelusta ja merkitsemisestä pakkaukseen sekä turvaominaisuuden teknisistä standardeista. Asetus tulisi voimaan samaan aikaan kuin ehdotettu laki eli 20.5.2019.

Tupakkaverosta annetussa laissa säädetään tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin kiinnitettävistä hintalipukkeista, joista tulee ilmetä verolaissa tarkoitettu vähittäismyyntihinta. Hintalipukkeita ei ole tarkoitus käyttää edellä mainitun komission täytäntöönpanopäätöksen 4 artiklan mukaisena turvaominaisuutena. Vähittäismyyntipakkausten pakollisten merkintöjen pinta-aloja ja sijoittelua koskevan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen valmistelussa tulisi kuitenkin huomioida, että verotuksen valvonnan kannalta oleellisille hintalipukkeille jää jatkossakin tilaa vähittäismyyntipakkauksissa.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö,
ylijohtaja

Terhi Järvikare